

Jordbruks- och
landsbygdspolitik
under min tid som
kommissionär
av Mariann Fischer Boel

Europeiska kommissionen
Jordbruk och landsbygdsutveckling

Inledning

En solig julidag 2004 jag fick ett telefonsamtal till min gård i Danmark med erbjudande om att bli kommissionsledamot med ansvar för jordbruk och landsbygdsutveckling. Redan då insåg jag att detta skulle bli det största ansvar jag någonsin haft.

Teknikaliteterna kring jordbruks- och landsbygdspolitiken kan ibland te sig främmande för vanliga människor. Ändå kommer de i kontakt med denna politik varje dag.

Jordbrukarna ser dagligen till att EU:s 500 miljoner invånare har säker och hälsosam mat på bordet. De förvaltar nästan halva EU:s yta (tillsammans med skogsförvaltarna nästan 80 procent) och det är tack vare jordbrukarna som många av våra mest uppskattade naturlandskap ser ut som de gör. Jordbruket kan vara en stark bundsförvant i kampen mot klimatförändringarna – inte minst genom att tillhandahålla värdefull energi från förnybara energikällor. Med tanke på att mer än hälften av EU:s invånare bor på landet är politiken för att stärka den sociala och ekonomiska strukturen i landsbygdområdena något som är nödvändigt, inte ett frivilligt tillval.

Alla dessa frågor ryms inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) och under Barroso kommissionen 2004–2009 har det hänt en hel del inom den gemensamma jordbrukspolitik, precis som det har hänt en hel del i hela EU.

Vi har försiktigt styrt den gemensamma jordbrukspolitik i en riktning som gör att den klarar av att bemöta nya utmaningar – såsom behovet att

öka jordbrukssektorns konkurrenskraft, göra miljövård till ett centralt inslag i politiken och bemötandet av den internationella livsmedelskrisen.

Vi har helt gjort om den dagliga förvaltningen av den gemensamma jordbrukspolitik – och gjort den enklare, sundare, starkare och mer synlig för allmänheten. Allt detta har vi gjort samtidigt som vi på ett friktionsfritt sätt har integrerat 12 nya medlemsstater i EU och dess jordbrukssystem.

Vi har även överfört principerna i den reformerade gemensamma jordbrukspolitik till internationell nivå och försökt att stärka handeln och livsmedels säkerheten i hela världen.

Detta arbete har verkligen tagit min tid i anspråk de senaste fem åren. Och så här i slutet av denna period känner jag mig väldigt nöjd. Ingen politik blir någonsin perfekt, men den gemensamma jordbrukspolitik – ett av EU:s äldsta gemensamma politikområden – har genomgått värdefulla förändringar och är väl rustat för framtiden.

När jag tillträdde min post 2004 hade precis ett nytt kapitel i den gemensamma jordbrukspolitikens historia inletts.

Den heta sommaren 2003 kom man överens om att reformera detta politikområde. I överenskommelsen drog man upp riktlinjerna för en radikal förändring av den gemensamma jordbrukspolitikens – mot ett konkurrenskraftigt, marknadsorienterat och hållbart jordbruk i sunda och levande landsbygdsområden.

Den stora nyheten var den så kallade **”frikopplingen” av inkomststöd till jordbrukarna**. Sedan 1992 hade EU minskat den gemensamma jordbrukspolitikens traditionella prisstödsmekanismer för att i stället ge jordbrukarna direkt inkomststöd ur EU:s budget. I reformuppgörelsen från 2003 bröt man i praktiken kopplingen mellan dessa utbetalningar och produktionen. Jordbrukare som fick frikopplat stöd kunde välja vad de ville producera – och hur mycket – utan att det påverkade det frikopplade stödets storlek. I detta nya system – som brukar kallas systemet med samlat gårdstöd – baserar jordbrukarna sina produktionsbeslut på marknadens signaler i stället för på politiska signaler från kontor i Bryssel. Det ger dem ett starkt incitament att bli mer konkurrenskraftiga och undvika att konkurrensen snedvrids.

Den andra innovationen i 2003 års reform var att **koppla inkomststöd till minimikrav på områdena miljö, folkhälsa, djurskydd och djurhälsa** genom systemet med **”tvärvillkor”**. Enligt detta system kan jordbrukarnas stöd ett givet år halveras om de inte uppfyller relevanta minimikrav. Stödet till jordbrukssektorn kom på så sätt närmare allmänhetens förväntningar.

Ett annat viktigt beslut var att **överföra finansiering från jordbrukarnas inkomststöd till EU:s landsbygdsutvecklingspolitik**, landsbygdsutvecklingspolitiken är en viktig beståndsdel i den gemensamma jordbrukspolitikens. Det nya överföringssystemet – som kallas **”modulering”** – inleddes i blygsam skala men frigjorde trots det värdefulla anslag till EU:s landsbygdsområden som helhet.

Genom dessa innovationer och andra förändringar lade 2003 års reformöverenskommelse en utmärkt grund för framtiden. Min uppgift under de följande åren var att inte riva upp denna grund utan att lägga ytterligare en. Min uppgift var att

stärka denna grund och sedan att bygga vidare på den för att se till att den gemensamma jordbrukspolitikens ger konkreta resultat i en föränderlig värld.

Jag vägledades av tre principer:

- **Den gemensamma jordbrukspolitikens måste leda till ökad konkurrenskraft och marknadsorientering inom det europeiska jordbruket** – genom att i ännu högre grad placera produktionsbesluten i händerna på jordbrukarna, i stället för att låta administratörer fatta dessa beslut.
- **Den gemensamma jordbrukspolitikens måste användas för att ta itu med behoven i landsbygdsområdena som helhet** – inte bara i de områden som ägnar sig åt jordbruk.
- **Framför allt måste den gemensamma jordbrukspolitikens spegla det ökade intresset för miljöfrågor, särskilt i samband med klimatförändringarna.**

Utifrån dessa principer undersökte vi vilka politiska verktyg som vi hade tillgång till för att säkerställa att vi hade de rätta och senaste verktygen för att arbeta med dagens verklighet.

Några av de områden i den gemensamma jordbrukspolitikens som vi tidigt undersökte var tre sektorer som inte behandlades i reformen från 2003: **socker, frukt och grönsaker och vin**. Dessa sektorer lades ursprungligen åt sidan på grund av deras individuella **”särdrag”**, och till viss del även på grund av att en reform av dem skulle skapa stora politiska problem. Men det var viktigt att låta jordbruksreformen även omfatta dessa sektorer, i linje med ovanstående principer.

Vi vidtog även åtgärder för att stärka vår **landsbygdsutvecklingspolitik** så att den skulle kunna ge mer konsekventa och balanserade resultat utifrån tydliga mål under den nya budgetperioden 2007-2013.

Längre fram under min mandatperiod var det dags att på nytt granska hela den gemensamma jordbrukspolitikens. Genom denna översyn, som blev känd som **”hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitikens”**, gjordes ytterligare justeringar för att se till att den reformerade jordbrukspolitikens fungerade som det var tänkt och kunde möta 2000-talets utmaningar.

Reformen av sockersektorn

När jag blev kommissionsledamot 2004 hade EU reglerat sin sockersektor på mer eller mindre samma sätt i 40 år. För att behålla sockerproduktion i alla unionens medlemsstater stödde man ett inhemskt sockerpris som låg långt över världsmarknadspriset.

Sprickor hade emellertid börjat dyka upp. Även om EU inte hade en konkurrensfördel i samband med sockerproduktionen skapade vår politik stora överskott som vi exporterade med bidrag – vilket många av våra handelspartner inte uppskattade. Det var dags att göra om systemet så att det i högre grad främjade konkurrenskraftig, hållbar produktion och blev "vänligare" gentemot våra sockerproducerande handelspartner runt om i världen – framför allt fattiga utvecklingsländer. Pressen att göra dessa förändringar blev ännu större efter det att en WTO-panel förklarade att vissa aspekter av vår politik var olagliga.

Många sa att sockersektorn inte gick att reformera. Men vi reformerade den. **De förändringar som vi enades om 2005 sänkte EU:s riktpolis med 36 procent** över flera år. Tack vara detta återfick EU:s sockerindustri en hållbar och mer naturlig balans i förhållande till resten av världsmarknaden – som nettoimportör i stället för exportör. Genom att sockerbetsjordbrukarna inkluderades i systemet för samlat gårdsstöd fick de ett stöd som var förenligt med behovet av konkurrenskraft och som dessutom vilade på minimikrav på miljöområdet (i form av tvärvillkor).

Reformerna bidrog dessutom till att finansiera **omstruktureringsprogram** i områden där sockerfabriker lades ned. Syftet med dessa program var att hjälpa arbetstagare att hitta ny sysselsättning och att återställa miljön vid de använda fabriksanläggningarna.

Reformen av frukt- och grönsakssektorn

EU:s frukt- och grönsaksproducenter odlar och säljer produkter som är nödvändiga för en sund kost och står för 17 procent av värdet på EU:s samlade jordbruksproduktion. Men sektorn bägnade under hårt tryck från detaljhandelssektorn och internationell konkurrens. Den behövde förstärkas. Detta var främsta skälet till att de övergripande riktlinjerna av reformpaketet för sektorn antogs i **juni 2007**.

Genom reformen ges producenterna extra incitament att gå samman i **"producentorganisationer"** som kan förhandla med detaljhandeln på mer likvärdiga villkor. Producentorganisationerna har nu extra verktyg till sitt förfogande. Framför allt har kommissionen gett dem ansvaret för att hantera marknadskriser genom avyttringsåtgärder och andra metoder. Men med större befogenheter kommer större ansvar. Producentorganisationerna måste t.ex. nu avsätta en viss minimiandel av sin budget till **miljövård**.

För ett mer marknadsorienterat och miljövänligare jordbruk omvandlas det stöd som tidigare gick till förädlare under en övergångsperiod till frikopplat stöd till jordbrukare inom ramen för **systemet med samlat gårdsstöd**.

En aspekt som i hög grad inspirerades av nya behov hos allmänheten var uppdraget att utarbeta det skolfruktsprogram som EU enades om i november 2008.

Omkring 22 miljoner barn i EU är överviktiga och ungefär 5 miljoner lider av fetma. Varje år stiger dessa siffror, med de negativa hälsoeffekter detta för med sig. Dålig kost bidrar till problemet. I EU äter merparten av befolkningen inte den dagliga minimikvoten på 400 gram frukt och grönsaker som Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar.

EU:s skolfruktsprogram sprider de goda idéer och praxis som vissa medlemsstater redan på egen hand har tillämpat. Programmet finansierar distribution av frukt och grönsaker i skolorna och stöder program för att lära barn, föräldrar och lärare mer om vad som utmärker en sund kost. Båda dessa åtgärder ska främja bättre kostvanor. Programmet erbjuder därför producenterna en stadig avsättning av sina produkter, samtidigt som det fyller ett akut behov hos allmänheten. De medlemsstater som väljer att inte delta i programmet måste ändå bidra till finansieringen – om än i lägre grad för de länder som inte är så rika.

I en separat process enades EU i **december 2006** om en **reform** av systemet för att stödja EU:s bananproducenter. De flesta av dessa finns i EU:s utomeuropeiska territorier som Guadeloupe, Martinique, Madeira och Kanarieöarna (fyra så kallade "yttersta randområden").

Vi avskaffade det gamla systemet med att hålla uppe bananpriserna – ett system som isolerade producenterna från marknadens signaler och inte uppmuntrade till konkurrens. För att hjälpa producenterna att möta utmaningarna från en världsmarknad med större konkurrens anslag vi i stället mer pengar till POSEI-programmet. Inom detta program utarbetar varje enskilt randområde sina egna verktyg för att hjälpa jordbrukarna.

Reformen av vinsektorn

Vinsektorn är en av kronjuvelerna i EU:s jordbruk. EU framställer några av världens mest kända och älskade viner, och många av Europas vackraste och mest inspirerande naturlandskap har formats och definierats av tiotusentals högst individuella och varsamt skötta vingårdar.

Sedan flera år präglades emellertid EU:s vinsektor av stora problem. Många producenter tyngdes av allt för restriktiva regler, sektorn förlorade marknadsandelar till kraftfulla konkurrenter från länder utanför Europa, lagren av "överskottsvin" var fortfarande stora och för mycket av sektorns medel från den gemensamma jordbrukspolitikens budget spenderades på tveksamma och dyra politiska åtgärder – exempelvis gick ca 500 miljoner euro om året till att subventionera destillering av viner som saknade köpare.

I likhet med sockersektorn sa många att det var politiskt omöjligt att reformera vinsektorn. Trots det kunde EU i **december 2007** enas om ett reformpaket som skapade förutsättningar för en hållbar vinsektor i framtiden.

Stödet till destillering av oönskade viner håller på att fasas ut och pengarna spenderas i stället på en rad olika åtgärder – som medlemsstaterna kan välja mellan – för att göra vinmarknaden konkurrenskraftigare och för att vårda vinlandskapen.

I ett betydelsefullt steg för att förbereda liberaliseringen erbjuds de producenter som inte är konkurrenskraftiga, och som väljer att gräva upp sina vinstocker och lämna sektorn, ekonomisk ersättning i enlighet med en treårig frivillig "röjningsordning" – som har starka

miljöskyddsmekanismer. Detta kommer att skapa balans på marknaden. Från och med 2016 **kommer de konkurrenskraftiga producenterna att ges större frihet att plantera fler vinstocker** och på så sätt gynnas av en ökad global efterfrågan.

Vinsektorn förs också in i **systemet med ett samlat gårdsstöd**. Vinodlare som har använt röjningsordningen får på så sätt ett stöd som gör att de själva kan bestämma hur de ska agera utifrån situationen på marknaden, men som även uppmuntrar dem att tänka på miljön.

Ändrade märkningsregler innebär att konsumenter nu kan köpa europeiska viner som endast identifieras i form av drusort och produktionsår (dvs. utan skyddad ursprungsbeteckning och skyddad geografisk beteckning). De europeiska producenterna får på så sätt samma förutsättningar som konkurrenterna, som med stor framgång sålt sådana viner i många år.

En annan viktig åtgärd är **den reform av EU:s spritsektor** som vi också enades om i december 2007. Tack vare denna införs det bland annat en **mycket tydligare märkning av vodka för konsumenterna**, vilket löste en lång tvist mellan producenter i olika EU-länder. Vodka framställd av spannmål eller potatis märks helt enkelt som "vodka", annars märks den som "vodka framställd av ...".

Reformen av landsbygdsutvecklingspolitiken

Jordbruket är hjärtat som får den europiska landsbygden att pulsera. Men kroppen består av mer än hjärta. För att hjälpa EU:s invånare att få en levande, hälsosam landsbygd – en landsbygd med ren jord, ren luft och rent vatten, med en rad olika ekonomiska möjligheter och med samhällen som det är attraktivt att bo i – ingår en kraftfull politik för landsbygdsutveckling i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Ofta kallar man politiken för landsbygdsutveckling för den gemensamma jordbrukspolitikens "andra pelare" ("den första pelaren" består av inkomststöd till jordbrukare och marknadsinstrument). I denna politik betraktas landsbygdsområdena som en organisk helhet. Dessa områden täcker mer än 90 procent av EU:s yta och mer än hälften av EU:s befolkning bor i dessa områden.

2005 enades EU om en rad ändringar för att stärka landsbygdsutvecklingspolitiken under 2007–2013.

I ändringarna slog man fast de övergripande målen för denna politik och definierade dessa på följande sätt: stärka jordbrukets och skogsbrukets konkurrenskraft, ta hänsyn till landsbygdens natur och till miljön, skapa fler sysselsättningsmöjligheter och höja livskvaliteten i landsbygdsområdena.

Alla medlemsstater måste nu använda landsbygdsutvecklingspolitiken på ett mer balanserat sätt än tidigare. De måste exempelvis spendera minst 25 procent av sin budget för landsbygdsutveckling på miljöåtgärder.

Dessutom måste de flesta av medlemsstaterna nu även spendera minst 5 procent av sin budget på **projekt som har utarbetats av lokalbefolkningen** – enligt den så kallade Leadermetoden. Leadermetoden har tidigare gett upphov till en rad nyskapande idéer om hur man kan lösa mycket lokala, individuella problem.

En förenklad ekonomisk struktur för landsbygdsutvecklingspolitiken har tagit bort många av de enorma administrativa problem som tidigare fanns. Samtidigt hjälper en ny strategisk ram till att se till att de politiska åtgärderna som de olika medlemsstaterna använder sig av inte motarbetar varandra på EU-nivå, utan kompletterar varandra.

Hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitiken

2007 stod det klart att den gemensamma jordbrukspolitiken behövde en allmän översyn, och detta av fyra skäl.

För det första hade vi fått erfarenhet av att praktiskt genomföra de reformer som vi nådde en teoretisk överenskommelse om 2003.

För det andra hade 12 nya länder blivit EU-medlemmar, vilket förde med sig uppfriskande mångfald.

För det tredje hade jordbruksmarknaderna fortsatt att utvecklas samtidigt som globaliseringen hade fortsatt att spridas och intensifieras.

För det fjärde var det nödvändigt att ägna större uppmärksamhet åt de utmaningar som höll på att utvecklas, exempelvis klimatförändringen.

Dessa överväganden inspirerade till **hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitiken**, ett paket av förändringar som vi enades om i **november 2008**. Genom dessa ändringar såg vi till att den gemensamma jordbrukspolitiken trots ändrade omständigheter var trogen andan i 2003 års reformer.

Klimatförändringen var en prioriterad fråga under hälsokontrollsdiskussionerna. I separata diskussioner hade EU:s stats- och regeringschefer enats om att EU var tvunget att sänka sina utsläpp av växthusgaser med minst 20 procent till 2020. Jordbrukarna måste hjälpa

till att nå detta mål, samtidigt som de måste anpassa sig till den klimatförändring som redan äger rum.

EU:s landsbygdsutvecklingspolitik ansågs bäst lämpad för att hjälpa jordbruksföretag och andra företag på landsbygden att ta itu med följande tuffa utmaningar:

- Att bekämpa och anpassa sig till **klimatförändringen**.
- **Att förvalta vattenresurserna** på ett försiktigare sätt.
- Att tillhandahålla och använda **förnybar energi**.
- Att bevara den **biologiska mångfalden**.
- Att sträva efter **innovation** på alla dessa områden

Till dessa grundläggande utmaningar lade EU till uppgiften att **stödja ekonomisk anpassning inom mejerisektorn**. (Efter Hälsokontrollen, på begäran av EU:s ledare, har Kommissionen gjort en detaljerad analys av olika alternativ för att hjälpa mejerisektorn genom en tilltagande marknadskris).

För realistiska lösningar på dessa utmaningar behövdes extra finansiering. En central del av hälsokontrollöverenskommelsen är därför att EU:s jordbrukare 2012 **ska bidra med ytterligare 5 procent av sitt inkomststöd till landsbygdsutvecklingspolitiken** (via modulering). Dessa pengar ska användas i projekt för att åtgärda ovanstående problem.

Ytterligare 4 procent överförs varje år från alla inkomststödbelopp som överstiger 300 000 euro.

Tack vare detta inrättas äntligen en "progressiv" princip, något som länge har haft allmänhetens stöd. Detta innebär att jordbrukare som tar emot stora belopp i inkomststöd från EU:s budget bör lämna ett större "bidrag" till projekt som ligger i allmänhetens intresse.

(Dessutom har man kommit överens om att tillhandahålla ytterligare drygt 1 miljard euro under 2009 och 2010 för att hjälpa till att möta ovanstående utmaningar och för att öka användningen av bredbandsanslutningar i landsbygdsområden, som en del av den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa.)

För att göra jordbruket ännu mer marknadsorienterat frikopplar man genom hälsokontrollen en större andel av det direkta inkomststödet till jordbrukarna.

Och som ett steg mot en mer balanserad ordning som i mindre utsträckning påverkas av det stöd som tidigare har mottagits får medlemsstaterna lov att justera beräkningsgrunden för att betala ut detta stöd inom sitt territorium – exempelvis genom att utjämna betalningsnivåerna per hektar.

Genom hälsokontrollen avlägsnas dessutom begränsningarna för jordbrukarnas frihet att öka sin produktion för att möta marknadens behov.

Kravet på "uttag" av en del av åkermarken avskaffas och mjölkproduktionskvoterna höjs innan de upphävs 2015.

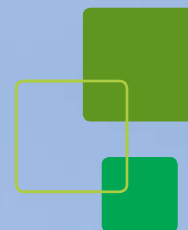
Avslutningsvis minskar **de traditionella mekanismerna för att reglera jordbrukspriserna** – såsom tillfälliga uppköp och offentliga lager – så att **deras inflytande bara märks i kristider**. De blir därigenom en del av ett skyddsnet, inte reguljära prissättare.

Hälsokontrollen har i sig varit oerhört värdefull. Men den visar även i vilken riktning den gemensamma jordbrukspolitikerna måste utvecklas i framtiden.

Troligen kommer landsbygdsutvecklingspolitiken i framtiden att bli ett ännu viktigare vapen i vår politiska arsenal för att hantera en rad utmaningar. Att hitta lämplig finansiering kommer därför även i fortsättningen att vara en viktig uppgift.

Samtidigt verkar kraven på större "balans" i systemet med samlat gårdsstöd – inte bara i medlemsstaterna utan även runtom i EU – stå högt upp på den politiska dagordningen.

Sammanfattningsvis rör sig EU med stora steg bort från alla försök att styra den långsiktiga jordbruksprisutvecklingen och mot att använda sina marknadsinstrument som skyddsnet i kristider. Denna utveckling kommer att fortsätta.

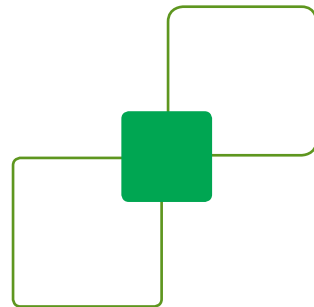

Varje politikers arbete består till viss del i att utarbeta och bedöma nya idéer och ny lösningar på problem. Men en annan viktig uppgift är att se till att politiken genomförs på ett kompetent sätt i vardagen.

När det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken tror jag att allmänheten förväntar sig tre saker:

- att politiken ska förvaltas på grundval av **bra principer**, och på ett strikt sätt,
- att den praktiska politiken ska präglas av **insyn** och
- att politiken ska vara så **enkel** som möjligt.

Under Barroso-kommissionen tog jag och mina medarbetare dessa förväntningar på stort allvar och våra ansträngningar stärkte den gemensamma jordbrukspolitiken.

Rätt principer

Det fanns en tid, åtminstone i allmänhetens ögon, då den gemensamma jordbrukspolitiken starkt förknippades med massproduktion av basvaror, oavsett om konsumenterna alltid ville ha de kvantiteter som producerades. Då och då hade EU byggt upp stora offentliga och privata lager av vissa varor – vilket gav upphov till målände uttryck som "EU:s smörberg" och "EU:s vinsjö" etc.

När Barroso-kommissionen tillträdde började man till följd av reformerna av den gemensamma jordbrukspolitiken redan få bukt med detta problem. Men de nya reglerna gav oss ändå stort manöverutrymme när det gällde att använda EU:s marknadsinstrument – exempelvis offentliga interventioner (tillfälliga uppköp av överskottsproduktion) och exportstöd.

Vecka för vecka, månad för månad använde vi våra marknadsinstrument med stor **försiktighet**. När kriser uppstod lugnade vi ned situationen med hjälp de skyddsnet som vi förfogade över. **Vi reagerade exempelvis snabbt**

när fall av fågelinfluensa och dioxinkontaminering rubbade förtroendet och fick priserna att störttycka. Men vi undvek att hela tiden att lägga en skyddande hand över marknaden och **vi såg till att "bergen" av varor, om de alls förekom, snabbt försvann.**

Exempelvis skar vi mellan januari 2005 och maj 2009 ned EU:s offentliga spannmålslager från strax under 10 miljoner ton till en bra bit under 2 miljoner ton – och de ändringar som har införts genom hälsokontrollen gör att vi kan kontrollera lagermängden i framtiden. Vi minskade även de offentliga lagren av vinalkohol med ungefär 1 miljon hektoliter och vi avskaffade alla krav på att köpa in mer i framtiden. Vi tömde lagren på skummjölkspulver 2006 och smör 2007 – även om vi tvingas göra vissa uppköp 2009 på grund av en mycket svag marknad. Det fanns inga offentliga köttlager under Barroso-kommissionen.

På detta sätt kontrollerade vi lagren utan överdriven användning av marknadsinstrumenten. Från 2005 till 2009 halverade vi exportbidragssatsen för nötkött. I maj 2009 hade vi inte beviljat exportbidrag för spannmål sedan september 2006 och för socker inte sedan oktober 2008. 2007 hade vi minskat exportbidragen till noll för alla mejeriprodukter, även om vi tillfälligt ökade dem igen 2009 i ett försök att få kontroll över krisen på marknaden. Vi avskaffade även exportbidragen för frukt och grönsaker och vin i enlighet med reformerna av dessa sektorer. Andelen frukt och grönsaker som dras tillbaka från EU-marknaden sjönk betydligt och den senaste reform som rådet godtog borde befästa denna förändring.

Det är väldigt talande att vi uppnådde allt detta samtidigt som vi på ett friktionsfritt sätt integrerade 12 nya medlemsstater i EU och dess jordbrukssystem. Vi löste eventuella problem när de uppstod och frigjorde de potentiella fördelarna med en större jordbruksmarknad i EU.

Vår försiktiga användning av marknadsinstrumenten var en del i vår strategi för att förvalta den gemensamma jordbrukspolitiken, som i allt högre grad går ut på att betona **kvalitet snarare än kvantitet**. Denna förändring blev även tydlig på andra sätt.

Till exempel **såg EU över sitt skolmjölkprogram** som uppmuntrar barn att äta näringsrika mejeriprodukter genom att stödja distributionen i skolor. Tidigare fick produkter med hög fetthalt större bidrag än produkter med låg fetthalt – vilket var ett sätt att göra sig av med EU:s överskottsproduktion av mjölkfett. Detta har nu ändrats och för att i ännu högre grad fånga barnens intresse omfattar programmet nu ett större utbud produkter, t.ex. fruktyoghurt och smaksatta ostar.

På samma sätt är **EU:s skolfruktsprogram** ett exempel på ett "distributionsprogram" som utgår från allmänhetens behov, i stället för att bara vara ett sätt att göra sig av med överskott.

Ett annat viktigt steg i förvaltningen av politiken rör ekologiskt jordbruk. Sedan januari 2009 gäller nya regler som baseras på enhetliga standarder för ekologisk produktion i EU:s samtliga 27 medlemsstater. I april 2009 lanserades en tävling för att ta fram ett nytt EU-märke för ekologiska produkter som kommer att börja användas från och med juli 2010.

Avslutningsvis lanserade kommissionen i **oktober 2008** ett samråd om alla aspekter av sin **kvalitetspolicy inom jordbruket** – inklusive grundläggande jordbruksregler, handelsnormer och geografisk märkning – för att öka betoningen på kvalitet snarare än kvantitet i EU:s jordbrukspolitik. I maj 2009 hade detta inspirerat till utkast till nya politiska förslag som nästa kommission får arbeta vidare med. I framtiden kommer kvaliteten i ännu högre grad än nu vara EU-jordbrukarnas främsta vapen i den globala konkurrensen, och den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att utvecklas för att alltmer återspegla detta.

Sund ekonomisk förvaltning och öppenhet

Som en "gemensam" politik tar den gemensamma jordbrukspolitiken fortfarande en stor del av EU budgeten i anspråk, även om denna del sjunker år för år. Därför får vi aldrig minska våra ansträngningar för att se till att varje cent av den gemensamma jordbrukspolitiken budget spenderas på avsett sätt. Under Barroso-kommissionen förstärktes den **finansiella disciplinen** vid förvaltningen av den gemensamma jordbrukspolitiken .

Rent konkret lyckades vi bra. Varje år kontrollerar Europeiska revisionsrätten i vilken utsträckning pengar ur EU:s budget har spenderats på ett korrekt sätt. Som man kan förvänta sig har revisionsrätten lagt ribban mycket högt. För samtliga politikområden gäller att revisionsrätten bara ger en "positiv revisionsförklaring" om 98 procent av utbetalningarna är felfria. Under min tid som kommissionsledamot ökade vi den andel jordbruksutgifter som klarade detta krav. För budgetåret 2007 gav revisionsrätten en positiv revisionsförklaring för "jordbruksutgifter" (med andra ord utbetalningar av direkt inkomststöd till EU:s jordbrukare och användningen av marknadsinstrument). Den totala andelen fel för "jordbruksutgifter" och utgifter för landsbygdsutvecklingen närmar sig nu 2 procent.

Vi kommer att fortsätta våra ansträngningar för att utrota fel i alla kategorier av utgifter inom den gemensamma jordbrukspolitiken, på samma sätt som vi kommer att fortsätta att kräva tillbaka pengar som har betalats ut på ett felaktigt sätt.

Medan EU-institutionerna ser till att pengar från EU:s budget spenderas på ett korrekt sätt vill allmänheten med rätta veta vad och vem pengarna – som egentligen är deras pengar – går till.

I mars 2008 enades EU om nya regler som har tagit insynen i utbetalningar inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken till en helt ny nivå. Sedan april 2009 har samtliga EU:s medlemsstater ålagts att ha webbplatser där man anger vilka som får stöd från den gemensamma jordbrukspolitiken. För varje stödmottagare anges det fullständiga namnet, hemkommunen och stödbeloppet (uppdelat på tre olika kategorier). På EU:s webbplats Europa finns länkar till dessa nationella webbplatser.

Slutligen reformerade vi reglerna om **statligt stöd på jordbruksområdet**.

Det europeiska jordbruket får i huvudsak ekonomiskt stöd från EU:s budget – men ibland även från nationella och regionala regeringar. Det är nödvändigt att se till att sådant statligt stöd följer gällande regler så att alla ges samma förutsättningar. Statligt stöd måste också vara förenligt med EU:s jordbruks- och landsbygdsutvecklingspolitik, liksom med internationella handelsregler. Reformen av statligt stöd kommer att bidra till att detta kan garanteras.

Genom reformen höjs även tröskeln för stödbetalningar under "de minimis" från 3 000 euro till 7 500 euro. Detta betydelsefulla och flexibla verktyg är den ekonomiska tröskel över vilken regeringar måste be om tillstånd innan de betalar ut statligt stöd – och denna nya, högre nivå är mycket mer realistisk.

Förenkling

För att föda 500 miljoner människor, tillhandahålla andra viktiga råvaror och sköta landsbygdsområden måste den gemensamma jordbrukspolitiken ha system och regler. Men vi måste se till att dessa system och regler är så användbara och enkla som möjligt – och det har varit en av mina främsta prioriteringar. Många av reformerna de senaste åren har inneburit förenklingar i sig (t.ex. frikopplingen av inkomststöd till jordbrukare). Dessutom har ett antal projekt haft förenkling som sitt specifika mål.

2007 genomförde kommissionen en stor förenkling av jordbrukslagstiftningen genom att samla 21 gemensamma marknadsordningar för olika jordbruksprodukter i en **”enda gemensam organisation av marknaden”**.

Tack vare detta kunde man stryka tre fjärdedelar av alla närbesläktade artiklar i lagstiftningen. Politiken för jordbruksmarknaderna blev mycket tydligare – och därmed togs ett stort steg mot en mer sammanhängande jordbrukspolitik.

EU fortsatte även sitt arbete med att **förenkla tvärvillkoren** – det system som stryker inkomststödet

till jordbrukare om de inte uppfyller vissa minimikrav på områdena miljö, folkhälsa, djurskydd och djurhälsa. Till exempel har vi strukit olika regler som har väldigt lite att göra med jordbruk.

Ett bra exempel på andra förenklingsåtgärder är åtgärderna inom **frukt- och grönsakssektorn**. Fram till juli 2009 reglerades 36 typer av frukt och grönsaker av särskilda ”handelsnormer”. Dessa låg bakom det kända exemplet med att en gurka inte fick lov att säljas om den var för ”böjd” – och bra mat nådde aldrig stormarknadernas hyllor.

Kommissionen avskaffade handelsnormerna för 26 typer av frukt och grönsaker så att branschen nu själv får avgöra vilka normer som ska tillämpas. Användbara EU-normer finns kvar för de återstående 10 typerna, men även exemplar som inte uppfyller dessa normer kan säljas om de särskiljs genom lämplig märkning. Detta innebär att reglerna inte medför att fullt ätliga och vällmakande livsmedel hålls borta från butikshyllorna bara för att de har en något annorlunda form.

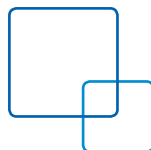

EU varken existerar eller verkar i ett vakuum. Det gör inte jordbrukssektorn heller. Den är sammanbunden med resten av den globala ekonomin genom ett stort nätverk av tunna trådar. EU exporterar i regel livsmedelsprodukter för 70 miljarder euro om året och håller på att bli en nettoexportör i denna sektor. Eftersom EU alltmer specialiserar sig på dyrare förädlade produkter i stället för bulkvaror innebär denna framgång inte heller att man sätter press på jordbruksproducenterna i tredje världen. Det är ett faktum att EU importerar mer jordbruksprodukter från utvecklingsländerna än Förenta staterna, Kanada, Japan, Australien och Nya Zeeland tillsammans.

På grund av dessa starka handelsband får den gemensamma jordbrukspolitiken – i likhet med andra industriländers jordbrukspolitik – effekter i hela världen.

Från slutet av 2007 och framåt uppmärksammades detta i allt högre grad av allmänheten, när kraftigt stigande livsmedelspriser hotade hälsan och stabiliteten i många av världens fattigare länder.

Under Barroso-kommissionen formade behovet av ansvar gentemot resten av världen vid utarbetandet och tillämpningen av jordbruks- och landsbygdspolitiken hela tiden EU:s syn på handelsförhandlingarna – både de multilaterala och de bilaterala – och de stora internationella frågorna.

Multilateral handel

Internationell handel måste styras av regler. Under de senaste fem åren av Doharundans handelssamtal inom Världshandelsorganisationen (WTO) har EU oförtröttligt arbetat för att förbättra de regler som styr handeln – vilket gynnar både EU och världens fattigare länder.

Detta är en stenbumling som fortfarande inte har nått toppen av kullen – men vi har rullat den mycket närmare toppen, särskilt när det gäller handel med jordbruksprodukter. När ministrarna senast möttes för att diskutera Doharundan beräknade man att ungefär 90 procent av de viktiga frågorna i samtalen hade lösts.

Inom ramen för det samlade "liberaliseringserbjudande" som EU har gjort i Doharundan har jordbruksdelen på många håll

hyllats som mycket ambitiöst och framåtsträvande, samtidigt som EU:s egna intressen respekteras. I förslaget ingår kraftigt sänkta gränser för de typer av inhemskt stöd som snedvrider konkurrensen (i huvudsak sådana som är knutna till produktionen på något sätt). Det innefattar även sänkta importtullar som ger våra handelspartner nya möjligheter utan att EU:s jordbrukssektor krossas. Framförallt ingår planer för att fasa ut exportbidragen inom jordbruket – ett ytterst kontroversiellt marknadsredskap genom åren.

Under de senaste årens samtal i Doharundan har EU därför mer och mer setts som en part som ingår överenskommelser än en som bryter dem. Detta står i skarp kontrast till den tidigare bilden av EU och vi ska försöka se till att denna ändring blir permanent.

Bilateral/regional handel

EU:s handelsstrategi bygger på ett välfungerande multilateralt ramverk. Som ett komplement till detta har även bilaterala avtal sin givna plats.

Under Barroso-kommissionen lade EU ned en hel del tid på att stärka sina band med länderna i **Afrika, Västindien och Stilla havsområdet (AVS-länderna)**.

Villkoren för förmånshandeln mellan EU och AVS-länderna reglerades tidigare i Cotonou-avtalet – vilket hade stimulerat handeln till en punkt där EU stod för nästan 60 procent av AVS-ländernas totala jordbruksexport (inklusive förädlade produkter). Från och med den 1 januari 2008 tvingas emellertid samtliga parter att tillämpa de allmänna WTO-reglerna, enligt vilka det inte är tillåtet med ensidiga preferenser.

EU gjorde stora framsteg i arbetet med att ingå **ekonomiska partnerskapsavtal** med AVS-länder, vilka ersätter tidigare avtal. Avtalen ger AVS-länderna rätt att tullfritt och kvotfritt exportera sina varor till EU, inklusive

export av jordbruksprodukter. (För risexport gäller detta från och med januari 2010 och för sockerexport från och med oktober 2009, under vissa villkor.)

Till följd av detta närmar sig AVS-ländernas tillträde till EU-marknaden samma höga nivå som de minst utvecklade länderna har genom Allt utom vapen-avtalet.

Utanför gruppen av AVS-länder slöt EU **preliminära avtal om jordbrukshandel med Egypten och Israel**, och gjorde stora framsteg mot ett avtal med Marocko. När avtalen har bekräftats kommer handeln att bli mycket friare, vilket samtliga parter kommer att tjäna på.

EU **inledde dessutom förhandlingar om handelsavtal med Korea, Indien och Asean-länderna**. Vi har nästan kommit fram till en överenskommelse med Korea som skulle avskaffa tullarna på de flesta av EU:s viktigaste jordbruksprodukter som exporteras till denna marknad – framför allt fläskkött, ost, vin och whisky.

Att hjälpa världen livnära sig själv

Både utanför och inom handelsdiskussionerna har EU har spelat en ledande roll för att hitta internationella lösningar på det internationella hungerproblemet.

En del av lösningen är inhemsk. Världens behov av livsmedel växer och EU:s jordbrukare måste ha möjlighet att öka sin produktion för att möta efterfrågan. Därför har vi tagit bort hindren för ökad produktion i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Om EU skulle göra en kovändning och sluta att producera livsmedel av hög kvalitet och återgår till en politik som präglas av "kvantitet till varje pris" skulle detta emellertid inte leda till att oron över tillgången på livsmedel i världen skulle försvinna. Den ökade tonvikten på kvalitet har kraftigt gynnat EU:s jordbrukslivsmedelsindustri, och kommer att fortsätta att gynna denna sektor. Framställning av produkter av hög kvalitet i EU kompletterar produktionen av basvaror i utvecklingsländerna och är ett exempel på effektiv arbetsfördelning.

Hungern i utvecklingsländerna kan med andra ord i stor utsträckning minskas genom lösningar i industriländerna – med vårt stöd. Vi följde tydligt denna politik under Barroso-kommissionen. EU har vidtagit kraftfullare åtgärder för att stimulera en långsiktig jordbruksproduktion i utvecklingsländerna – dels genom att öppna upp våra marknader, dels genom att vi låter en högre andel av anslagen i våra utvecklingsprogram gå till jordbruket.

I slutet av **2008** tog vi ett mycket konkret steg. Till följd av en idé som jag lanserade under första halvåret det året enades EU om att göra en så kallad "**livsmedelsmekanism**" värd 1 miljard euro tillgänglig under de kommande tre åren. Denna livsmedelsmekanism har gett jordbruksproduktionen i fattiga länder en välbehövlig skjuts, exempelvis genom att hjälpa jordbrukarna att få tillgång till gödsel och utsäde. Mekanismen har även finansierat system av skyddsnet för att tillgodose utsatta personers basbehov av livsmedel i dessa länder, däribland barn.

Slutsatser

Jag hoppas att denna broschyr åtminstone ger en någorlunda bild av varför jag har tyckt att arbetet som kommissionsledamot har varit så spännande de senaste fem åren – och varför det har gett mig en sådan tillfredsställelse.

Ända sedan den gemensamma jordbrukspolitiken infördes har den hela tiden utvecklats och förnyats. Förnyelseprocessens hastighet har kraftigt ökat de senaste åren.

Den gemensamma jordbrukspolitiken bidrar till att knyta tätare band mellan jordbrukare och konsumenter. Jordbrukarna kan lättare anpassa sig efter konsumenternas behov på ett lämpligt och konkurrenskraftigt sätt. Politiken ger även jordbrukarna ett marknadsvänligt skyddsnät som utgör en del av EU:s politik för att försäkra sig mot livsmedelsförsörjningsproblem vid en tidpunkt när det råder stor oro på detta område.

Ändrasidan handlar den gemensamma jordbrukspolitiken inte bara om jordbruksproduktionen. Vi har gjort detta till en "grön" EU-politik – en politik för vår jord – som är grönare än någonsin tidigare, och gjort stora investeringar för att se till att landsbygden och miljön mår bra i framtiden.

Vi har stärkt grunden för den ekonomiska förvaltningen, samtidigt som den gemensamma jordbrukspolitiken står för en allt mindre andel av EU:s budget. Vi har dragit ifrån gardinerna för att allmänheten ska få se vad deras pengar går till. Vi har minskat byråkratien. Och vi har gjort EU till en ännu mer ansvarsfull och hjälpsam aktör på den internationella arenan när det gäller jordbrukshandel och livsmedelssäkerhet.

Detta har inte alltid varit en lätt resa – i skrivande stund arbetar vi fortfarande för att hjälpa mejerisektorn genom en väldigt tuff period.

Trots detta har den ovanbeskrivna utvecklingen lett oss in på en väg som vi kommer att fortsätta på de kommande åren.

I samband med detta är jag övertygad om att två saker kommer att märkas:

För det första att den gemensamma jordbrukspolitiken har en enastående förmåga att kunna förändras. Framför allt är EU:s jordbrukssamhällen – och jag är stolt över att ha växt upp i ett – beredda att anpassa sig och modernisera sina metoder när man tydligt förklarar behovet och de får tillräckligt med tid att anpassa sig.

För det andra att den gemensamma jordbrukspolitiken får en enorm styrka och ett enormt värde just på grund av att det är en gemensam politik. Självfallet måste denna styrka vara flexibel. En storlek passar inte alla och därför ger många aspekter av den gemensamma jordbrukspolitiken stort utrymme för individualitet – framför allt landsbygdsutvecklingspolitiken. Ju mer jag har talat med jordbrukare, politiker, miljöaktivister, konsumenter och forskare runt om i EU, desto mer inser jag trots allt att en effektiv politik kräver enighet i mångfalden. Om den gemensamma jordbrukspolitiken tillåts falla sönder i en myriad av konkurrerande nationell och regional politik är jag övertygad om att nyttan med de pengar som spenderas skulle fragmenteras i samma utsträckning.

Att bygga upp, inte riva ned – det är rätt väg för den gemensamma jordbrukspolitiken i framtiden.

FRAMTIDEN

Publikationsbyrå

ISBN 978-92-79-12844-8

9 789279 128448

DOI 10.2762/15723

© photos: european communities,
fotolia.com & istockphoto.com